

Pacem in Terris 7. Orientacions pastorals

Dll, 19/08/2013 per Catalunya Religió

(Bernabé Dalmau -CR) Si [Pacem in Terris](#) va adreçada als “homes de bona voluntat”, la conclusió ve a ser com una recomanació sobre “els cristians en la vida pública”. És una anticipació de la posició que adoptarà el Concili en parlar sobre l'Església en el món contemporani, en el seu últim document promulgat. S'exhorta els cristians a participar activament en la vida pública i a inspirar-la amb la llum de la fe cristiana i el guiatge de la caritat, tot treballant amb idoneïtat per a la tècnica i perícia professional. S'esbossa una espiritualitat de l'acció, una relació entre fe i cultura que augmentarà progressivament d'interès. És així com podem endevinar la relació íntima entre el pontificat de Joan XXIII i l'obra del Concili, que ell sols inicià.

Aquí -i pensem en l'agudesa que tenia aquells anys el debat de la relació entre cristianisme i marxisme- Joan XXIII formula la distinció definitiva entre l'error i el qui va errat, la falsa doctrina (sempre condemnable per a un cristià) i els moviments històrics en què s'encarna (i que van evolucionant). Tot això generarà una responsabilitat creixent sobre el paper dels laics en el món.

PACEM IN TERRIS

Cinquena part

Recomanacions pastorals

Deure de participar en la vida política

139. Una vegada més ens permetem de recomanar als Nostres fills el deure que tenen de participar activament en la vida pública i de contribuir a la realització del bé comú de la família humana i de la pròpia Comunitat política; i de procurar, per tant, a la llum de la fe i amb la força de l'amor, que les institucions de finalitat econòmica, social, cultural i política, siguin de tal forma, que no creïn obstacles, sinó més aviat que facilitin o facin menys ardu a les persones el seu perfeccionament, tant en l'ordre natural com en el sobrenatural.

Competència científica, capacitat tècnica, experiència professional

140. No n'hi ha prou que els Nostres fills siguin il·luminats per la fe i encesos pel

desig del bé per a inspirar de sans principis una civilització i vivificar-la amb l'esperit de l'Evangeli. Amb aquest fi cal inserir -se en les seves institucions i actuar vàlidament des de dins.

141. Però la nostra civilització es distingeix sobretot pels seus continguts científico-tècnics. Per això no es pot penetrar en les seves institucions i treballar amb eficàcia des de dins, si no s'és científicament competent, tècnicament capaç i professionalment expert. L'acció com a síntesi d'elements científico-tècnico-professionals i de valors espirituals.

142. Volem també fer present que la competència científica, la capacitat tècnica, l'experiència professional, si són necessàries, no són, amb tot, suficients per a restablir les relacions de la convivència en un ordre gen uïnament humà, és a dir, en un ordre el fonament del qual és la veritat; la mesura i l'objectiu, la justícia; la força propulsora, l'amor; el mètode d'actuació, la llibertat.

143. Amb aquest fi es requereix certament que els homes desenrotllin les pròpies activitats de contingut temporal obeint les lleis que els són immanents i seguint mètodes que responen a la seva natura; però es requereix també alhora que despleguin aquelles activitats en l'àmbit de l'ordre moral; i, per tant, com un exercici o com una reivindicació d'un dret, com un compliment d'un deure i una prestació d'un servei; com una resposta positiva al disseny providencial de Déu respecte a la nostra salvació; és a dir, es requereix que els homes, en la interioritat d'ells mateixos visquin la seva labor de contingut temporal com una síntesi d'elements científico-tècnico-professionals i de valors espirituals.

Restabliment de la unitat en els creients entre fe religiosa i activitat de contingut moral

144. En les Comunitats nacionals de tradició cristiana les institucions d'ordre temporal, a l'època moderna, mentre revelen sovint un alt grau de perfecció científico-tècnica i d'eficiència en ordre als fins específics respectius, al mateix temps es caracteritzen no rarament per la pobresa de ferment i d'accent cristians.

145. És cert, amb tot, que a la creació d'aquelles institucions han contribuït molts que es tenien i es tenen per cristians; i no hi ha dubte que, en part almenys, ho eren i ho són. Com s'explica? Creiem que l'explicació es troba en una escissió en els seu esperit entre la fe religiosa i l'actuació de contingut temporal. Cal, doncs, que en ells es restableixi la unitat interior, i que en les seves activitats temporals es trobi també present la fe com un far que il·lumina, i la caritat, com una força que vivifica.

Desenrotllament integral dels homes

146. Però també pensem que l'esmentada escissió en els creients entre fe religiosa i actuació de contingut temporal és el resultat, en gran part, si no del tot, d'un defecte de sòlida formació cristiana. De fet, es dona molt sovint i ens molts ambients, que no hi ha proporció entre instrucció científica i instrucció religiosa: la instrucció científica continua estenent -se fins a arribar als graus superiors, mentre que la instrucció religiosa no passa del grau elemental. Per això és indispensable que la formació de la joventut sigui integral i ininterrompuda, és a dir, que el culte de valors religiosos i l'afinament de la consciència moral vagi al mateix pas amb la contínua i sempre més rica assimilació dels elements científico-

tècnics; com també és indispensable que siguin educats sobre el mètode apte per a dur a terme en concret les seves missions.

Sol·licitud constant

147. Creiem oportú de fer notar com és difícil d'entendre adequadament la relació entre exigències objectives de la justícia i situacions concretes; això és, l'exactitud dels graus i de les formes segons els quals els principis i les directrius doctrinals han de ser traduïts a la realitat.

148. I l'exactitud d'aquells graus i d'aquelles formes és molt més difícil a la nostra època, caracteritzada per un dinamisme accentuat. Per això el problema de l'adequació de la realitat social a les exigències objectives de la justícia és un problema que no admet mai una solució definitiva. Els Nostres fills, doncs, han de vetllar sobre ells mateixos per no donar -se per satisfets amb objectius ja aconseguits.

149. Al contrari, per a tots els homes és gairebé un deure de pensar que allò que ha estat realitzat és sempre poc en comparació amb allò que resta encara per a acomplir a fi d'adequar els organismes productius, les associacions sindicals, les organitzacions professionals, els sistemes d'assegurances, les ordenacions jurídiques, els règims polítics, les institucions culturals, sanitàries, recreatives i esportives a les dimensions pròpies de l'era de l'àtom i de les conquestes espacials; era en la qual la família humana ha entrat ja i ha iniciat el seu nou camí amb perspectives d'una amplitud il·limitada.

Relacions entre catòlics i no catòlics en el camp econòmic-social-polític

150. Les línies doctrinals traçades en el present Document brollen o són suggerides per exigències inherents a la mateixa naturalesa humana, o procedeixen de l'esfera del dret natural. Ofereixen, per tant, als catòlics un camp ample d'encontres i d'enteses tant amb els cristians separats d'aquesta Seu Apostòlica, com amb els homes no il·luminats per la fe en Jesucrist, en els quals, però, és present la llum de la raó i és també present i eficient l'honestat natural. En aquestes relacions, els Nostres fills han de vetllar per ser sempre coherents amb ells mateixos, a fi de no arribar mai a comprometre la integritat de la religió o de la moral. Però al mateix temps han de ser i s'han de mostrar animats d'esperit de comprensió, desinteressats i disposats a cooperar lleialment per assolir objectius que siguin bons per naturalesa o reduïbles al bé.

151. Però mai no s'haurà de confondre l'error amb el qui va errat, encara que es tracti d'homes que no coneixen la veritat o que la coneixen parcialment, ja sigui en l'ordre religiós, o en el de la moral pràctica. El qui va errat és sempre i sobretot un ésser humà i conserva tothora la seva dignitat de persona; i mereix sempre de ser considerat i tractat com convé a una dignitat tan gran. A més, en la naturalesa de l'home no es destrueix mai la capacitat de vèncer l'error i d'obrir -se al coneixement de la veritat. I l'acció de Déu en ell no manca mai. Per aquesta raó aquell qui en un instant donat de la seva vida no té la claredat de la fe o s'adhereix a opinions errònies pot ser demà il·luminat i creure en la veritat.

152. Els encontres i les enteses en els diversos sectors de l'ordre temporal entre catòlics i aquells qui no creuen en Crist o hi creuen d'una manera no adequada poden ser ocasió per a descobrir la veritat i retre-li homenatge.

153. Cal també tenir present que no es poden tampoc identificar falses doctrines filosòfiques sobre la natura, l'origen i el destí de l'univers i de l'home amb moviments històrics d'ordre econòmic, social, cultural i polític, encara que aquests moviments s'hagin originat i inspirat d'aquelles doctrines. Ja que les doctrines, un cop elaborades i definides, romanen sempre les mateixes; mentre que els moviments esmentats, actuant sobre situacions històriques incessantment en evolució, no poden deixar de ser subjectes a canvis també profunds. A més, ¿qui pot negar que en aquells moviments, en la mesura que s'ajusten als dictats de la recta raó i que es fan intèrprets de les justes aspiracions de la persona humana, hi hagi elements moralment positius i mereixedors d'aprovació?

154. Per tant, pot donar -se que un acostament o un encontre d'ordre pràctic, ahir considerat com a absolutament inútils, avui, en canvi, siguin profitosos o bé ho puguin ser demà. Decidir si aquest moment ha arribat, com també establir les formes o els graus de l'eventual consonància d'activitats per a assolir finalitats econòmiques, socials, culturals, polítiques veritablement útils per al bé de la Comunitat, són problemes que només es poden resoldre amb la virtut de la prudència, que és la guia de les virtuts que regulen la vida moral, sia individual, sia social. Per això, de part dels catòlics una tal decisió correspon en primer lloc a aquells qui viuen i actuen en els sectors específics de la convivència on es plantegen aquells problemes, mentre, però, es mantinguin d'acord amb els principis del dret natural, amb la doctrina social de l'Església i amb les directrius de l'autoritat eclesiàstica. Perquè no s'ha d'oblidar que competeix a l'Església el dret i el deure, no sols de tutelar els principis de l'ordre ètic i religiós, sinó també d'intervenir autoritàriament prop dels seus fills en l'esfera de l'ordre temporal, quan es tracta de jutjar sobre l'aplicació d'aquells principis als casos concrets.

Etapes necessàries

155. No manquen homes particularment dotats de generositat que, trobant -se davant de situacions en què les exigències de la justícia no són satisfetes o no ho són en grau suficient, se sentin encesos del desig d'innovacions superant d'un sol salt totes les etapes, com si volguessin recórrer a quelcom de semblant a una revolució. No s'ha d'oblidar que la gradació és la llei de la vida en totes les seves expressions; per això fins en les institucions humanes no poden reeixir a fer innovacions vers un millor, si no és obrant gradualment des de dins d'elles.

156. No pas en la revolució -proclama Pius XII-, sinó en una evolució concordada es troba la salvació, la justícia. La violència no ha fet mai altra cosa que destruir, no pas edificar; encendre les passions, no pas calmar-les; acumular odi i ruïnes, no pas agermanar els contundents; i ha precipitat els homes i els partits en la dura necessitat de reconstruir lentament, després de proves doloroses, sobre les runes de la discòrdia.

Tasca immensa

157. A tots els homes de bona voluntat incumbeix una tasca immensa: la de restablir les relacions de la convivència en la veritat, en la justícia, en l'amor, en la llibertat: les relacions de la convivència entre tots els homes; entre els ciutadans i les respectives Comunitats polítiques; entre les mateixes Comunitats polítiques; entre individus, famílies, cossos intermedis i Comunitats polítiques, d'una banda, i la Comunitat mundial, d'una altra. Tasca nobilíssima com és la de promoure la pau veritable en l'ordre establert per Déu.

158. Certament, aquells qui presten la seva col·laboració al restabliment de les relacions de la vida social segons els criteris abans esmentats no són pas molts; a ells s'adreça el Nostre paternal encoratjament, la Nostra instant invitació a perseverar en la seva labor amb afany sempre renovellat. I ens conforta l'esperança que el seu nombre augmenti, sobretot entre els cristians. És un imperatiu del deure i una exigència de l'amor. Tots els qui creu en en Crist, han de ser, en aquest nostre món, una guspira de llum, un centre d'amor, un ferment que vivifiqui la massa: i ho seran tant més, com més, en la intimitat de si mateixos, visquin en comunió amb Déu.

159. De fet, no es dona pau entre els homes, si no hi ha pau en cadascun d'ells, és a dir, si cadascun no instaura en si mateix l'ordre volgut per Déu. ¿Vol la teva ànima -pregunta sant Agustí- vèncer les passions? Que se sotmeti al qui està a dalt, i vencerà allò que està a baix. I la pau serà en tu: veritable, segura, ordenadíssima. ¿Quin és l'ordre d'aquesta pau? Déu mana l'ànima, l'ànima mana el cos: no hi ha res de més ordenat.

El Príncep de la Pau

160. Aquestes Nostres paraules, que hem volgut dedicar als problemes que més afligeixen la família humana en el moment present, i de l'equitativa solució dels quals depèn el progrés ordenat de la societat, són dictades per un profund anhel, que sabem comú a tots els homes de bona voluntat: la consolidació de la pau en el món.

161. Com a Vicari -per bé que humil i indigne- d'Aquell a qui el missatge profètic anomena el Príncep de la Pau , tenim el deure de consagrar totes les Nostres energies al reforçament d'aquest bé. Però la Pau resta només una paraula buida, si no és fundada sobre aquell ordre que el present Document ha traçat amb esperança confiada: ordre fundat en la veritat, construït segons justícia, vivificat i integrat per la caritat i realitzat en la llibertat.

162. És aquesta una empresa tan noble i elevada, que les forces humanes, per bé que siguin animades de la més lloable bona voluntat, no poden dur a efecte per elles mateixes. A fi que la societat humana sigui un espill el més fidel possible del Regne de Déu, cal l'ajut de dalt.

163. Per això la Nostra invocació en aquests dies sants s'eleva més fervorosa a Aquell qui amb la seva passió dolorosa i amb la seva mort ha vençut el pecat, font i arrel de les divisions, de les misèries i dels desequilibris, i ha reconciliat la humanitat amb el Pare Celestial en la seva sang: Perquè Ell és la nostra pau, el qui de dos pobles n'ha fet un... I va venir a anunciar la pau a vosaltres, que éreu lluny, i la pau als qui eren a prop.

164. I en la litúrgia d'aquests dies ressona el missatge: Jesús, Senyor nostre, en ressuscitar es va presentar enmig dels seus deixebles i els digué: Pau a vosaltres, Al·leluia. I els deixebles es van alegrar en veure el Senyor . Ell deixa la pau, ell porta la pau: La pau us deixo, la meva pau us dono; jo no us la dono pas com el món la dona.

165. Aquesta és la pau que li demanem amb el sospir ardent de la Nostra pregària. Que ell allunyi del cor dels homes tot allò que la pugui posar en perill; i que els transformi en testimonis de veritat, de justícia, d'amor fraternal. Que il·lumini els responsables dels pobles a fi que junt ament amb les sol·licituds del just benestar

dels seus ciutadans, garanteixin i defensin el gran do de la pau; que encengui les voluntats de tots a fi de superar les barreres que divideixin, d'augmentar els vincles de la caritat mútua, de comprendre els altres, de perdonar aquells qui han comès greuges; que en virtut de la seva acció s'agermanin tots els pobles de la terra i floreixi en ells i regni sempre la pau anhelada.

166. En penyora d'aquesta pau i amb l'auguri que aquesta irradii en les Comunitats cristianes que tenim confiades, especialment en benefici dels més humils i més necessitats d'ajut i de defensa, tenim el goig d'impartir -vos a vosaltres, Venerables Germans, i als sacerdots de la clerecia secular i regular, als religiosos i a les religioses, i als fidels de les vostres diòcesis, particularment a aquells que s'esforçaran per a posar en pràctica les Nostres exhortacions, la Benedicció Apostòlica, propiciadora dels favors celestials. En fi, per a tots els homes de bona voluntat, destinataris, també ells, d'aquesta Nostra Carta Encíclica, implorem de Déu salut i prosperitat. Donat a Roma, prop de Sant Pere, en la solemnitat de la Cena de Nostre Senyor, el dia 11 d'abril de l'any 1963, cinquè del Nostre Pontificat.

JOANNES PP. XXIII.

Traducció al català de J. Bruguera

Edicions Nova Terra - Editorial Estela 1963

Bernabé Dalmau

Monjo de Montserrat

I. CONSIDERACIONS GENERALS

[-Presentació. La Pacem in Terris, 50 anys després](#)

[-Una encíclica a rellegir \(Pacem in Terris I\)](#)

[-Un esdeveniment i un document \(Pacem in Terris II\)](#)

[-Els destinataris \(Pacem in Terris III\)](#)

[-Gràcia i mètode de Joan XXIII \(Pacem in Terris IV\)](#)

II. COMENTARI AL TEXT

[-Pacem in Terris 1. L'orde establert per Déu \[1-6\]](#)

[-Pacem in Terris 2. L'ordre entre els éssers humans. Els drets. \[7-22\]](#)

[-Pacem in Terris 3. L'ordre entre els éssers humans. Els deures. \[23-39\]](#)

[-Pacem in Terris 4. Les relacions entre els homes i els poders públics en el si de cada comunitat política \[40-74\]](#)

[-Pacem in Terris 5. Les relacions entre les comunitats polítiques \[75-122\]](#)

[-Pacem in Terris 6. Les relacions dels éssers humans al si de les comunitats polítiques amb la comunitat mundial. \[123-138\]](#)

[-Pacem in Terris 7. Orientacions pastorals \[139-166\]](#)

